

KESKKONNAMINISTEERIUM

Keskkonnahoidlike hangete edendamine – mis tehtud ja plaanis?

Karen Silts

Peaspetsialist/ Keskkonnakorralduse osakond

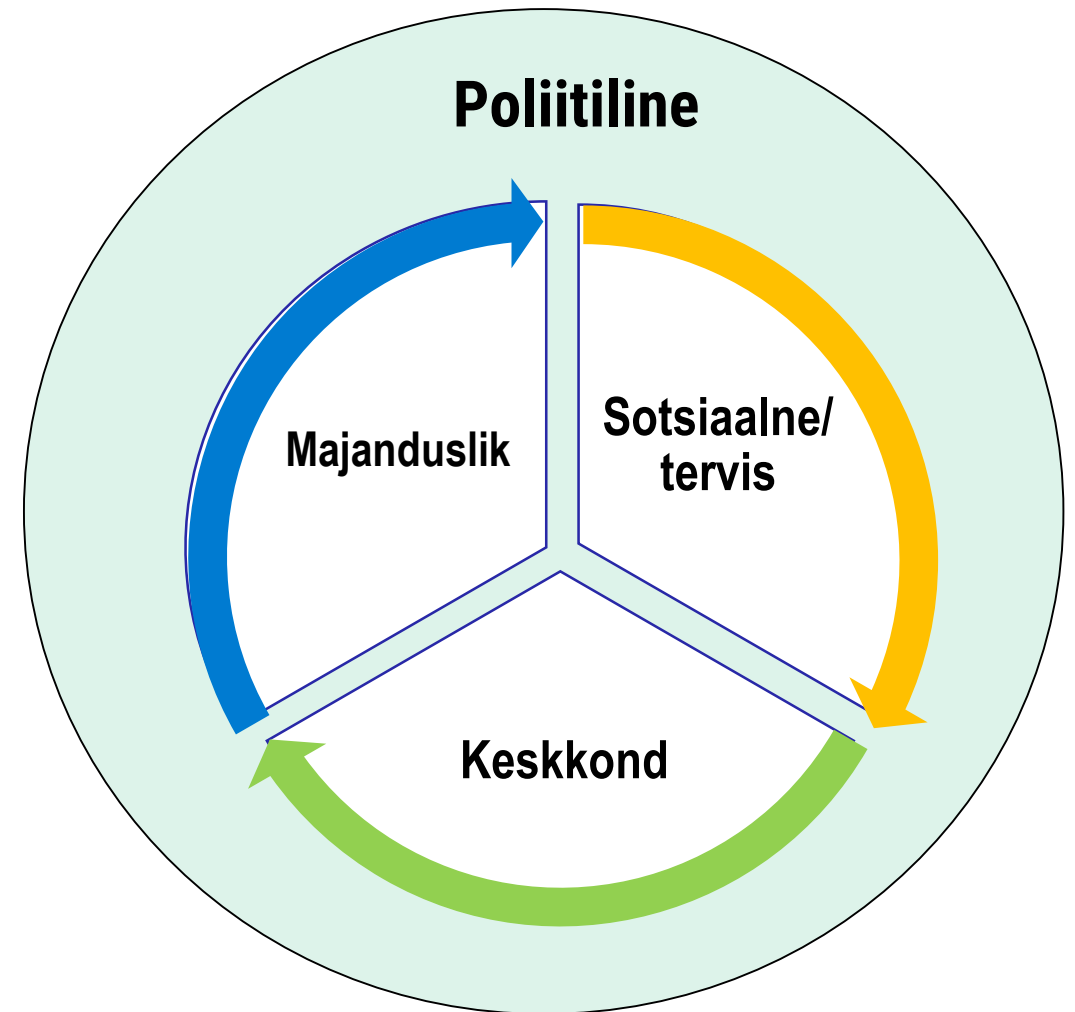
Tallinn, 14.12.2022

Keskkonnahoidlik riigihange (KHRH)

Green Public Procurement (GPP)

Tavapärane riigihange, mille käigus hangitav kaup, teenus või ehitustöö on keskkonnahoidlik ning väikseima võimaliku negatiivse keskkonnamõjuga.

KHRH hüved

Keskkonnahoidlikud riigihanked Eestis

- Valitsussektori kulutused ehitustöödele, asjadele ja teenustele moodustavad suure osa Euroopa tarbimisest **14% ELi SKP**-st (2020.a.) ja **12%** 2021. aastal.
- 2020. aastal viidi läbi **8323 riigihanget**, maksumusega **4,9 miljardit** ja 2021. aastal **8453 riigihanget** maksumusega **3,1 mld**.
- 2020. aastal moodustasid riigihanked riigieelarvest **32%** ja 2021. aastal **28%**.
- 2020. aastal keskkonnahoidlikud riigihanked **4,5%** ja 2021. aastal **5,5%**.

KHRH statistika väljavõte RHR

Hange avaldati	Riigihangete arv (tk)	KHRH arv (tk)	KHRH %	RH maksumus (mld euro)
2015	10652	614	5,8%	2,5
2016	10343	605	5,8%	2,3
2017	10374	502	4,8%	2,5
2018	7942	234	2,9%	3,0
2019	8031	82	1,0%	2,9
2020	8329	373	4,5%	4,9
2021	8453	466	5,5%	3,1
2022	7168	488	6,8%	3,0

***2022. a andmed 26. oktoobri seisuga.**

KHRH õigusloome

- EL riigihangete direktiivid
- Riigihangete seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/101072017001?leiaKehtiv>

§ 77. Riigihanke alusdokumendid

- (6) Kui hankelepingu esemeks on maantee sõiduk, peavad riigihanke alusdokumendid sisaldama tingimusi, mis arvestavad sõiduki kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2019/ 1161, 20. juuni 2019, millega muudetakse direktiivi 2009/33/EÜ **keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maantee sõidukite edendamise** kohta: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1161&from=EN>

KHRH õigusloome

- Määrus nr 138 „Kogu kasutusiga hõlmavad energiamõju ja keskkonnamõju nõuded maantesõidukite ostmisel (määrus kehtestati „[Riigihangete seaduse](#)” § 31 lõike 2¹ alusel : <https://www.riigiteataja.ee/akt/101112011002>) - **KEHTETU**
- Keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maantesõidukite edendamise määrus (valmis, aga teisel kooskõlastusringil ministeeriumitega (pärast määruse uuendamist))
- Direktiiv nõuab, et **miinimumprotsent (%)** kõigist perioodil 02.08.2021 kuni 31.12.2025 Eesti hankijate hangitud sõidukitest oleksid keskkonnahoidlikud. Eesti puhul on see miinimumprotsent **kergsõidukite puhul 23,1%, veokite puhul 7% ja busside puhul 31%**.

Keskkonnaministri määrus nr 35

- **Alates 01.01.2022** jõustus Keskkonnaministri määrus "Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused", millega muutus riigihangetes kohustuslikuks keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamine neljas tooterühmas:
 - **mööbel (Lisa 1);**
 - **puhastustooted ja -teenused (Lisa 2);**
 - **kontori IT-seadmed (Lisa 3);**
 - **koopia- ja joonestuspaber (Lisa 4).**
- Määrust kohaldatakse **avaliku sektori ja võrgustiku sektori** hankijale.
- Määrus kehtestati riigihangete seaduse § 77 lõike 7¹ alusel:
https://www.riigiteataja.ee/akt/102072021013?dbNotReadOnly=true&RIIGITEATAJA_ADDRESS=https%3A%2F%2Fwww.riigiteataja.ee&RIIGITEATAJA_ADDRESS_HALDUS=https%3A%2F%2Fwww.riigiteataja.ee

Keskkonnaministri määrus nr 35

- **Avalik sektor** – hankija on riik, kohalik omavalitsus, muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja asutused ning nende asutatud või kontrollitavad sihtasutused, mittetulundusühingud ja äriühingud.
- **Võrgustiku sektori hankija** – isik, kellele on õigusakti, haldusakti või halduslepinguga antud eri- või ainuõigus tegutseda võrgustikusektoris ehk riigihangete seaduse §-des 146–152 nimetatud valdkondades ning neis sätestatud tingimustel.

ERANDID:

- asju ostetakse või teenuseid tellitakse Eesti Vabariigi välisesindustele
- või asjade ost või teenuste tellimine on seotud riigi julgeolekuhuvide või riigisaladusega ning mis viiakse läbi RHS §-s 169 sätestatud kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihangetena.

Määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale

- Augustikuus 2022. a valmis määruse nr 35 juhendmaterjal ja RHR õppevideod.

RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE

Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele
– määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale

KESKKONNAAGENTUUR

KESKKONNAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

KHRH toetavad või kohustavad regulatsioonid Euroopa ja Eesti tasandil

**Kliimapoliitika
põhialused
aastani 2050**

Eesti 2035

**Pakett
„Eesmärk 55“**

**EL
Ringmajanduse
tegevuskava**

Valge raamat

**Euroopa roheline
kokkulepe (*Green
Deal*)**

**Kestlike toodete
ökodisaini
määrus**

**Rohepöörde
tegevuskava**

**EL riigihangete
direktiivid**

**Riigihangete
seadus**

KEVAD

Järgmised prioriteetsed kategooriad

SEI Tallinna ja Fort'i 2020. aasta keskkonnahoidlike riigihangete analüüsi soovituslikud viis kategooriat:

1. Maanteetranspordi 1. kategooria sõidukid (sh sõiduautod, väikesed tarbesõidukid ja L-kategooria sõidukid);
2. **Teevalgustus ja foorid;**
3. **Kujutise reprodutseerimise seadmed;**
4. Sanitaartechnilised kraanitarvikud;
5. WC-potid ja pissuaarid.

Hange: Keskkonnahoidlike riigihangete kohustuslike valdkondade kehtestamise analüüs ja juhendmaterjalide koostamine.

Töö raames analüüsitakse järgnevaid kategooriaid:

1. Tekstiilitooted- ja teenused;
2. Kontorihoonete projekteerimine, ehitamine ja haldamine;
3. Teede projekteerimine, ehitamine ja hooldus;
4. Toidukaubad, -teenused ja müügiautomaadid;
5. Elektrienergia.

Käimasolevad ja planeeritavad tegevused

- Kahe kategooria (teevalgustus ja foorid; kujutise reprodutseerimise seadmed) KHRH kriteeriumite välja töötamine ja lisamine määruse nr 35 alla;
- Kaasamine ja ümarlauad tootjate, pakkujatega ja hankijatega;
- Väärtuspõhiste hangete juhtrühm ja töörühm – eestvedaja RAM;
- TSI projekt (Tehnilise abi rahastuse projekt, peavastutaja RAM);
- RHR arendus - KHRH kategoorias;
- Ringmajanduse koolitus avaliku sektori töötajatele, IV moodul - Keskkonnahoidlikud riigihanked;
- Koolitused;
- Juhendmaterjalid.

Mida teha kui soovitud hanke jaoks ei ole välja töötatud KH kriteeriume?

- Määratle suurimad keskkonnamõjud ja keskendu kriteeriumi koostamisel nende mõjude vähendamisele.
- Ambitsioonid peavad olema realistlikud ja seotud turul pakutavate võimalustega – konkurentsi säilimine ning rahade säästlik kasutamine.
- Sobivate I-tüüpi ökomärgise kriteeriumite olemasolul tasub lähtuda neis kirjeldatud kriteeriumitest.
- Tehniline dialoog pakkujatega.

Kriteeriumid peavad olema:

- Seotud hanke objektiga;
- Asjakohased;
- Vastavuses EL ja Eesti seadusandlusega;
- Proportsionaalsed ehk terviklikud;
- Tõestatavad;
- Pakkujatele võrdset kohtlemist tagavad;
- Kontrollitavad ja jälgitavad;
- Selged.

Suurem eesmärk

Läbi seatud eesmärkide saavutame:

- Elanike tervis ja heaolu on kaitstud keskkonnasaastega seotud ohtude ja mõjude eest;
- Ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majanduse;
- Aastaks 2050 on saavutatud kliimaneutraalsus;
- ELi looduskapital on säilitatud ja tegeletakse järjepideva kaitsega.

Materjalid

- Keskkonnaministeeriumi KHRH: <https://envir.ee/ringmajandus/ringmajandus/keskkonnahoidlikud-riigihanked>
- Euroopa Komisjoni Green Public Procurement kodulehekülg: https://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- Keskkonnahoidlik ostmine: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_et.pdf
- Keskkonnaministeeriumi EL ökomärgis: <https://envir.ee/et/el-okomargise-kampania>
- Keskkonnaagentuuri kodulehekülg: <https://keskkonnaagentuur.ee/teenused-ja-aruandlus/teenused/eli-okomargis>
- EL ökomärgise kodulehekülg: https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/eu-ecolabel-home/product-groups-and-criteria_en
- Riigihangete register: <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/>
- Circular economy action plan: https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

KESKKONNAMINISTEERIUM

Küsimused?

Aitäh kuulamast!

Karen Silts

Peaspetsialist/ Keskkonnakorralduse osakond

Karen.silts@envir.ee

